

[អ្នកសម្ភាស៖ សាយ តុលា- អ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍៖ ប៊ិន សុង និងប្រពន្ធរបស់ប៊ិន សុងនិយាយចន្លោះៗ]

[Interviewer: Tola Say. Interviewee: Bin Song (BS). Wife of BS also comments intermittently.]

[00:00]

ឥឡូវ ខ្ញុំរៀបចំធ្វើទូកអង្គុច។ ខ្ញុំរៀបតាក់វាឱ្យក្លាយជាស្នូកអង្គុច។
Now I am preparing to make the body of the Angkuoch. I will bend it to become the Angkuoch's body.

ជាអ្វីរបស់អង្គុច?
What part of the Angkuoch is that?

[ប្រពន្ធរបស់ប៊ិន សុង៖]
[wife of BS:]
តាក់ដែកនេះ?
Bending the metal?

ជាអ្វីរបស់អង្គុច?
What part of Angkuoch is that?

ធ្វើជាស្នូកអង្គុច!
Making the body of the Angkuoch!

ហើយតាយអ្វីមកវាស់?
What did you use to measure [the length]?

ហ្ន៎ាស់?
Huh?

ហើយតាយអ្វីមកវាស់?
What did you use to measure it?

យកស្លឹកត្នោតមកវាស់!
I took a palm leaf to measure it!

[00:48]

ប្រវែងប៉ុន្មានដែលវាវាស់នេះ?
How long are you measuring?

ប្រវែងវា...អត់បានយកម៉ែត្រមកវាស់ផង!
The length...I did not use meters to measure.

[ប្រពន្ធរបស់ប៊ិន សុង៖]
[wife of BS:]

អត់បានយកម៉ែត្រមកវាស់ទេ! [សើច...!]
Did not use meters to measure! [Laughs...!]

[ប៊ិន សុង៖]

[BS:]

ប្រវែងវាប្រហែលជាមួយតឹកកន្លះ! មួយតឹកកន្លះ!
Around 15 centimeters. 15 centimeters!

[01:34]

ហើយខ្ញុំវាស់ឱ្យវាមានប្រវែងយកពាក់កណ្តាល! ឱ្យវាចំពាក់កណ្តាល!
And I have to measure the middle of it. The middle part!

[01:51]

តាយកអ្វីមកឆាបនេះ?
What did you use to file it?

បាទ?
Yes?

[01:53]

តាយកអ្វីមកឆាបនេះ?
What did you use to file it?

[ប្រពន្ធរបស់ប៊ិន សុដៀង]
[wife of BS:]
របស់នេះណា!
This thing!

គេហៅរបស់នោះជាអ្វី?
How can we name that tool?

ដែកឆាប! ខ្ញុំយកវាមកឆាបជាសញ្ញាសម្គាល់។ ពេលដែលវាមុតទៅ
វាមានស្នាមចំពាក់កណ្តាល។ ខ្ញុំឆាប។
A metal file! I am filing it here to make a mark. When it is filed, it has a mark as
a clue on the middle part. I am filing it.

[02:43]

តើដែកឆាបនេះធ្វើពីអ្វីដែរ?
What is the metal file made from?

ដែកឆាបនេះធ្វើពីដែកសុទ្ធ។ គេប្រើដែកសុទ្ធដើម្បីឱ្យវាមុត។ ដែកនេះរស់
ហើយវាមានឆ្មេញរបស់វា។
This metal file is made from pure metal. They used pure metal to make it
sharp. This metal is bendable metal. This metal file has teeth too.

ចុះយើងហៅអ្វីរបស់នេះ?
What can we call this thing?

មួយណា?
Which one?

របស់ដែលយកមកកូត?
The thing that you used for filing?

យើងហៅវាថា «ដែកឆាប»។ ខ្ញុំប្រើវាទៅឆាបឱ្យដែកនេះស្មើ។
ខ្ញុំប្រើវាទៅឆាបឱ្យដែកត្រង់។

We call it a 'metal file'. I use this metal file to sharpen the metal. I have to sharpen it until it becomes straight.

យើងហៅវា «ដែកឆាប»ដែរ?

Do we call it a 'metal file' as well?

យើងហៅវា «ដែកឆាប »ដែរ តែវាមានធំ និងមានតូច។

We call it a 'metal file' too but there's a bigger one and a smaller one.

មួយនេះធំ?

Is this a bigger one?

មួយនេះធំ

This one is big.

[03:45]

[ប៊ិន សុដ ឆាបសសៃដែកឱ្យកាន់តែតូច]

[BS files piece of metal to make it smaller.]

[04:14]

មិនប៉ុនគ្នាមែនទេ?

Are they not the same size?

មិនប៉ុនគ្នាទេ! ភ្នែកខ្ញុំងងឹតផង ដូច្នេះខ្ញុំពិបាកមើលថាវាប៉ុនគ្នាឬអត់ទេ។
ពិបាកដោយសារភ្នែកងងឹត!

They are not the same size. My eyes cannot see clearly so it is hard to tell whether it's the same size or not. It is hard when my eyes are not good.

[04:36]

ពេលដែលឆាបហើយ ខ្ញុំត្រូវវាយពត់វា។

When the filing is done, I have to pound it before bending it.

[ប៊ិន សុដទាញកាំបិតមកដំសសៃដែកត្រង់ចំណុចកណ្តាលដែលគាត់បានឆាបចំណាំ។]

[BS takes a flat knife to pound of the middle part that he filed.]

[05:15]

ហើយខ្ញុំយកដែកនេះ មកដាក់ពត់។

And I take this piece of metal and put it into [this tool] for bending.

ទាល់តែដំហើយ ទើបពត់កើត?

You can bend it only after pounding it?

បាទ! ពត់ដែកនេះ! ខ្ញុំយកដែកមកចាប់វាឱ្យនឹង និងកាច់វាពត់។
បើមិនយកដែកនេះមកចាប់ទេ ខ្ញុំពត់វាមិនកើតទេ។

Yes! I bend this piece of metal! I take this tool to hold it firmly and start bending it. If I did not take this tool to hold it, I couldn't bend it either.

[05:34]

តាយកអ្វីទៅពត់?

What tool did you use?

វាជាដែកសម្រាប់ពត់។ ខ្ញុំមានដែកសម្រាប់ពត់ទូកអង្គុច។

It is a tool for bending [metal]. I have a tool to bend the body of the Angkuoch.

[05:45]

តើគាប្រើវាប៉ុន្មានឆ្នាំហើយ?

How long have you used this tool for?

ប្រើរបស់នេះ?

This tool?

បាទ!

Yes!

ខ្ញុំប្រើរបស់នេះ...ខ្ញុំប្រើយូរហើយ។ វាសាមសិបឆ្នាំ។ សាមសិបជាង! បើគិតឱ្យអស់ទៅ
វាប្រហែលជាហាសិបឆ្នាំហើយ។ តាំងពីខ្ញុំមានវាមក...ពីដើមមុន
ខ្ញុំមិនមានរបស់នេះទេ។

I have used this tool... I have used it for a long time now. Almost 30 years!

Over 30 years! If I think carefully, it is almost 50 years now. Ever since I've had it... before I did not have it.

ពីដើម តើគាដុតហើយសឹមពុត?

Did you have to heat the metal before bending?

បាទ!

Yes!

[06:24]

[ប៊ិន សុដវាយជ្រុងម្ខាងនៃសសៃដែកដើម្បីឱ្យវាពត់ទៅម្ខាងទៀត។]

[BS pounds on the side of the piece of metal to bend it to the other side.]

[06:27]

ខ្ញុំមិនចាំបាច់ដុតទេ។ បើដែករស់ ខ្ញុំអាចពត់បាន។ តែដែកនេះ
ខ្ញុំមិនចាំបាច់ដុតទេ។

I do not need to heat it. If it's a 'live' [pliable] metal, I can bend it. For this metal, I do not need to heat it.

[06:56]

[ប៊ិន សុដប្រើព្រួញរដើម្បីពត់ចុងម្ខាងនៃសសៃដែក។]

[BS uses a hammer to bend another side of the piece of metal.]

[07:32]

តើគាប្រើអ្វីសម្រាប់គៀបនេះ?

What tool do you use to compress it?

នេះជាដង្កាប់។ ខ្ញុំប្រើដង្កាប់សម្រាប់ចាប់វា។
These are pliers. I use pliers to compress it.

[07:52]

ពេលដែលខ្ញុំមិនបានដុតភ្លើងបែបនេះ វាមានការលំបាកបន្តិច។ បើខ្ញុំដុតភ្លើង
វាមិនសូវពិបាកទេ។
When I do not heat [the metal] like this, it is a bit difficult. If I heated it, it
would not be difficult.

[07:59]

ហេតុអ្វីបានជាតាមិនដុត?
Why didn't you heat it?

បើខ្ញុំដុត វាពិបាក។
It is difficult to heat it.

ពីដើម ខ្ញុំមានស្នប់។
Before, I had a fire pump.

[08:16]

ចុះស្នប់នោះទៅណាហើយ?
Where is that fire pump?

ខ្ញុំយកចោលអស់ហើយ។ ខ្ញុំលក់វាអស់ហើយ។
I already got rid of it. I have sold it.

[08:17]

[ប៊ិន សុងដាក់សសៃដែកចូលម្តងទៀតដើម្បីពត់បន្ថែម។]
[BS puts a metal piece into the tool again in order to bend it more.]

[09:39]

កាលខ្ញុំពត់អង្គចម្បងនោះ ខ្ញុំក៏មិនបានដុតវាដែរ។
When I bent another Angkuoch, I did not heat that one either.

[ប៊ិនសុង ប្រើមុខកាំបិតដើម្បីប្រែកសសៃដែកដែលបានពុតហើយ។]
[BS uses a knife to split the piece of metal.]

[10:02]

ខ្ញុំដាក់វាដើម្បីវាយ។
I'm putting it here to pound it.

[ប៊ិន សុងយកព្រួញមកវាយសសៃដែកបន្ថែម។]
[BS takes the hammer to pound the metal piece more.]

[11:11]

ទម្រាំតែបានមួយ វាចំណាយពេលយូរក្នុងសម័យដែរ។
Before getting there, it takes a lot of time.

បាទ! ទម្រាំតែបានមួយ វាមិនងាយទេ។ ទម្រាំតែបានមួយៗ!
Yes! Before getting there, it takes a lot of time. It's not easy to get there!

*[ប៊ិន សុំងយកញ្ជូរមកវាយសសៃដែកបន្ថែម។]
[BS takes the hammer to pound the metal piece more.]*

[11:30]

វាយយូរក្នុងការពត់ទូក។ វាយយូរខ្លាំង។
It takes a long time to bend it. Very long!

*ចុះកាលពីកាលនៅក្មេង តើមានកម្លាំងទៅពុតដែរឬទេ?
When you were young, did you have energy to bend it?*

ពេលដែលខ្ញុំនៅក្មេង ខ្ញុំមានកម្លាំង។ ពេលដែលចាស់បែបនេះ ខ្ញុំខ្សោយកម្លាំង។
ពេលដែលចាស់ វាមានការពិបាកក្នុងការធ្វើ។ ពេលដែលខ្ញុំនៅក្មេង
ខ្ញុំមានកម្លាំងធ្វើអីក៏មានកម្លាំង!
When I was young, I had more energy. When I got old like this, I become so weak. When one is old, it is hard to do. When I was young, I had energy! I could do whatever!

[12:12]

*ចុះតាថា តាចេះធ្វើតាំងពីអាយុ១១ឆ្នាំ?
But you told me that you could do it [make Angkuoch] since you were 11?*

បាទ?
What?

*ចុះតាថា តាចេះធ្វើតាំងពីអាយុប្រាំបួនឆ្នាំ?
You told me that you could do it since you were 9?*

អត់ទេ! ១១ឆ្នាំ!
No! 11 years old!

*១១ឆ្នាំ?
11 years old?*

*ហើយពេលនោះ តាដំដែករបៀបនេះ?
At that time, did you pound like this?*

បាទ! ខ្ញុំធ្វើរបៀបនេះ។
Yes! I did it like this.

ពីដើមឡើយ ខ្ញុំមិនដែលប្រើភ្លើងទេ។ ខ្ញុំធ្វើដែកនៅបែបនេះ។ ពេលនោះ
ខ្ញុំមិនចេះធ្វើស្អប់។ ពេលដែលខ្ញុំចេះធ្វើស្អប់ដោយខ្លួនឯង ខ្ញុំប្រើភ្លើង។ ខ្ញុំដំដែក។
តែពេលយូរៗទៅ ខ្ញុំធ្វើទាំងអស់មិនថា កាំបិត ផ្កាក ឬពូថៅ។

Before, I did not heat [the metal]. I used a raw metal like this. At that time, I did not know how to make a fire pump. When I knew how to, I made one and used it. I pounded [the metal]. Later on, I made everything including a knife, a long knife and an axe.

ធ្វើទាំងអស់?

You made them?

បាទ! ធ្វើទាំងអស់!

Yes! I made them all!

បន្ទាប់មក ខ្ញុំយកដែកនេះមកឆាបតម្រូវ។

Now I have to take this piece of metal to file it.

ពេលដែលពាក់បានហើយ ខ្ញុំត្រូវយកដែកនេះមកឆាបឱ្យស្មើ។

After bending it, I need to file it until it becomes balanced.

[13:15]

ពេលមុនដំបូង តើអង្គុចដែលមិនធ្លាប់ឃើញពីមុនមកសោះ?

តើពេលនោះមនុស្សមានប្រតិកម្មបែបណា?

You did not see any Angkuoch before. How did people react when you made one?

បាទ?

What?

ពេលមុនដំបូង ខ្ញុំលឺថាតាមិនដែលឃើញអង្គុចពីមុនមកសោះ។

I heard from you just now that you had not seen any Angkuoch before.

ខ្ញុំមិនដែលធ្វើទេ។

I did not make them.

មិនដែលឃើញ?

You did not see any?

បាទ! ពេលដែលលឺគេថា ខ្ញុំគិតថាគេធ្វើវាយ៉ាងណា? ខ្ញុំសួរមនុស្សចាស់។

មានតាចាស់ម្នាក់មកពីភូមិកំប្រុំ។ កំប្រុំនៅឯភ្នំ។ តាគេជាអ្នកលើបាក់ស្រុក។

ខ្ញុំសួរតាថា៖ អង្គុចនោះយ៉ាងម៉េច? តាគេប្រាប់ថា យកដែកមកពុតបែបនេះ

ឬបែបនោះ។ ធ្វើដែកបែបនេះ ធ្វើអណ្តាតបែបនោះ!

អញ្ចឹងហើយបានជាខ្ញុំនឹកឃើញថា ពេលដែលគាត់ប្រាប់ទៅ ខ្ញុំយល់។

ខ្ញុំពិតជាដោយខ្លួនឯង។

Yes! When I heard about them, I thought, how people make them? I asked old people. At that time, there was a man who came from Kamprom village.

Kamprom village is near the mountain. I asked him: What does Angkuoch look

like? He told me to bend the metal piece like this and like that. Make the metal

like this! And make the lamella like that. I thought I understood after he

explained it to me. Then I started to bend [the metal] by myself.

[14:10]

ពេលដែលធ្វើបានហើយ ខ្ញុំផ្អាកវាមើល។ វាលឺសម្លេង

តែវាមិនលឺខ្លាំងទេដោយសារខ្ញុំរៀបចំមិនទាន់បានត្រឹមត្រូវ។ ខ្ញុំទើបតែរៀនធ្វើ

វាមិនល្អទេ។ តែដោយសារតែខ្ញុំនៅតែបន្តធ្វើវា វាបានល្អទាំងអស់។

When I finished making it [the Angkuoch], I tried to play it. It produced a sound but it was not loud enough, as I did not make it correctly. I had just learned so it was not good yet. When I kept making them, however, they started to get better over time.

[14:30]

ខ្ញុំលេងតាំងពីអាយុ១១ឆ្នាំ។ ខ្ញុំលេងរាល់ខ្ញុំអាយុ២១។ ពេលដែលអាយុ២១ ខ្ញុំទៅបួស។
ពេលដែលអាយុ២១ ខ្ញុំទៅបួស។
I learned to make [Angkuoch] when I was 11. I played it until I was 21 years old. When I turned 21, I became a monk. When I turned 21, I became a monk.

[14:51]

ហើយយ៉ាងម៉េចទៀត?
What happened next?

ពេលដែលអាយុ២១ ខ្ញុំទៅបួស។ ដល់អាយុ២៣ ខ្ញុំសឹកមកវិញ។ ពេលដែលសឹកមកវិញ
ខ្ញុំនៅតែលេងអង្គុច។ ខ្ញុំនៅតែលេង នឹងនៅតែធ្វើ។
When I turned 21, I became a monk. When I turned 23, I left the monkhood.
When I left the monkhood, I resumed playing. I still played and made it.

[15:05]

តើលោកអាចលេងអង្គុចបានដែរ?
Can monks play Angkuoch?

ទេ! ពេលដែលខ្ញុំសឹកមកវិញ។ ពេលដែលខ្ញុំសឹកមកជាបុរសកវិញ ខ្ញុំនៅលេងរាល់ដែល។
ខ្ញុំលេងរហូតដល់ពេលដែលខ្ញុំបានប្រពន្ធ។ ពេលដែលខ្ញុំបានប្រពន្ធ ខ្ញុំក៏ឈប់។
បុណ្យឯងឯង!
No! When I left the monkhood, I became a normal person and I resumed playing it. I played until I got a wife. When I got a wife, I stopped. That is it.

[15:20]

ពេលដែលខ្ញុំឈប់ ស្រុកក៏មានសង្គ្រាម។ ពេលដែលដល់សម័យសង្គ្រាម
វាក៏អស់អ្នកលេង។ អត់មានទៀតទេ!
When I stopped, the country was going into war. In the period of the war,
players no longer existed. No more!

[15:27]

តើគេមិនឱ្យធ្វើអង្គុចក្នុងសម័យសង្គ្រាមទេ?
Were you allowed to make Angkuoch during the war?

គេមិនឱ្យធ្វើទេ។ គេមិនឱ្យធ្វើអញ្ចឹងទេ។ គ្មានទេ!
They did not allow me to. They did not allow people to do such a thing. No!

[15:36]

មានរឿងអ្វីខ្លះក្នុងសម័យសង្គ្រាម?
What happened during that war period?

កាលចម្បាំង! សម័យប៉ុល ពត! សម័យខ្មែរក្រហម! គេវាយគ្នា។
A time of fighting! The Pol Pot regime! The Khmer Rouge period! They fought each other.

តើគេដឹងថាគាច់ធ្វើអង្គចន្ទនាទេ?

Did they know that you were an Angkuoch maker?

គេមិនដឹងទេ។ គ្មានអ្នកណានិយាយរឿងប្រាប់គ្នាទេ! អស់ហើយ! ពេលដែលចប់ទៅវិញ ខ្ញុំត្រលប់ធ្វើសារជាថ្មី។ តាម្នាក់នោះបានដឹង។ គេដឹងថា ខ្ញុំចេះធ្វើក៏ដោយសារគាត់ដែរ។ គាត់នៅភូមិត្នោតជ្រុំ។ គាត់ឱ្យខ្ញុំធ្វើឱ្យគាត់។ ពេលដែលគាត់បានឃើញខ្ញុំ គាត់ថា៖ អូហ្នឹង! ជាអង្គចន្ទនានៅរស់តើ! បន្ទាប់មក គាត់ឱ្យខ្ញុំធ្វើឱ្យគាត់មួយគូរ។ ខ្ញុំក៏ធ្វើឱ្យគាត់។

They did not know. No one told them. No! When the war ended, I started to make them again. An old guy knew [that I made Angkuoch]. People knew because of him. He lives in Tnaot Chrum village. He asked me to make [Angkuoch lamella / tongue] for him. When he saw me, he said: 'Oh! The Angkuoch maker is still alive.' Then he asked me to do a couple. I made them for him.

[16:37]

តើគាធ្វើឱ្យគាត់នោះមុន ឬក្រោយសម័យសង្គ្រាម?

Did you make them for him before or after the time of the war?

ធ្វើក្រោយ! ឥឡូវនេះដែរ! ប្រហែលជាឆ្នាំ១៩៩៩! ១៩៩៩!
After! It was recent. Maybe it was around 1999! 1999!

ហើយគាត់ធ្វើឱ្យគាត់ទៅ?

And you made them for him?

ខ្ញុំបានធ្វើឱ្យគាត់ តែខ្ញុំមិនដឹងថាអង្គចន្ទនានោះយ៉ាងម៉េចទេ? គាត់បានយកវាទៅ។ ហើយគេក៏បានដឹងថា ខ្ញុំចេះធ្វើអង្គចន្ទនា។ គេចេះតែផ្សព្វផ្សាយថា ខ្ញុំចេះធ្វើអង្គចន្ទនា។
I made them for him, yet I do not know how they were. He took them. Then people started to know that I was an Angkuoch maker. They kept promoting the fact that I am an Angkuoch maker.

[17:28]

តើគេលេងអង្គចន្ទនាមុនសម័យសង្គ្រាមដែរឬទេ?

Did people play Angkuoch before the Khmer Rouge time?

គេលេងអង្គចន្ទនា។
They played Angkuoch.

តើគេលេងដើម្បីអ្វី?

What did they play for?

គេផ្ដាត់លេង។ គេនិយាយគ្នាអំពីរឿងក្រមុំ កង្កែប។ ចាស់ហើយ តើខ្ញុំលេងដើម្បីអ្វីទៀត?
They played for fun. They talked about boys and girls. I am old now. Why should I play?

[17:50]

អញ្ចឹងមានតែក្រមុំកង្កែបទេដែលលេង?
So only boys and girls played it?

មានតែក្រមុំកង្កែបទេដែលលេង! គេលេងដើម្បីនិយាយគ្នា។
Only boys and girls! They played it as a way to communicate with each other.

[18:00]

ចុះពេលមានបុណ្យទាន?
How about at festivals?

ពេលមានបុណ្យ គេក៏លេងពេញតែផ្លូវ និងពេញតែវត្ត។ ពេលមានបុណ្យ
គេផ្ទាត់គ្រប់គ្នា។ ទាំងស្រី ទាំងប្រុស!
When there was a festival, they played [Angkuoch] along the street and in the
pagoda. When there was a festival, everyone played. Girls and boys!

តើគេលេងតែក្នុងវត្ត? ឬក៏គេលេងក្រៅវត្តដែរ?
Did they play in the pagoda? Or outside the pagoda?

គេលេងទាំងក្នុង និងក្រៅវត្ត។ អង្គុយលេងពេលគេត្បាញកន្ទេល! ក្រមុំជំនាន់មុន
ត្បាញកន្ទេល។
They played both inside and outside the pagoda. They played next to women
who were weaving the mats. Girls in the past always wove the mats.

អ្វី?
What?

ត្បាញកន្ទេល! គេត្បាញកន្ទេលចែក ឬក៏កន្ទេលកក់។ ពេលដែលខ្ញុំទៅលេងគេ
ខ្ញុំយកអង្គុចទៅ។ ខ្ញុំផ្ទាត់និយាយគ្នាលេង។
Weaving the mats! They wove mats from different materials. When I visited
them, I did not forget to bring my Angkuoch. I played it to communicate with
them for fun.

[18:42]

ពេលដែលគាត់លេងអង្គុចដំបូងៗ តើគេយល់ពិតដែរឬទេ?
When you first started playing Angkuoch, did they understand your words?

បាទ?
What?

ពេលដែលគាត់លេងអង្គុចដំបូងៗ តើគេយល់ថាគាត់ចង់និយាយអ្វីដែរឬទេ?
*When you first started playing the Angkuoch, did they understand what you want to
say?*

លេងអង្គុច?
Playing the Angkuoch?

បាទ!
Yes!

យល់តើ!

Understood!

អញ្ចឹង គេយល់ដែរ?
So they understood?

បាន!
Yes!

គេតែងធ្វើអ្វីអម្បាញ់មិញ?
What did you do just now?

ខ្ញុំពត់។
I bent [the piece of metal].

ពេលដែលពត់ហើយ គេតែងធ្វើអ្វីទៀត?
After bending it, what will you do next?

ពេលដែលពត់រួចហើយ ខ្ញុំនាបតម្រងវា។
After bending it, I have to file it until it is straight.

មួយនេះរួចហើយ!
This one is done.

សម័យមុន គេស្រៀវនៅតាញកន្ទេលក្នុងវត្តឬ?
Did girls weave mats in pagoda in the past?

តាញកន្ទេល!
They wove mats!

ហ្នឹងហើយ!
Definitely!

[wife of BS:]
តាញកន្ទេលតាមផ្ទះ!
Wove mats at their homes!

[ប៊ិន សុង]
[BS:]
តាញកន្ទេលតាមផ្ទះ!
Wove mats at their homes!

[ប្រពន្ធរបស់ ប៊ិន សុង]
[wife of BS:]
នៅតាញកន្ទេលក្នុងវត្ត?
And wove in the pagoda for what purpose?

ចុះតាថា គេតាញកន្ទេលក្នុងវត្ត!
But you said women wove mats in the pagoda.

គេតាញកន្ទេលសម្រាប់ទុកដេក។
They wove mats for using them to sleep on.

ភាគច្រើន គេមិនសូវប្រើសចូលចិត្តទៅលេងឱ្យគេស្តាប់នៅពេលណា?

Most of the time, when did men like to play [Angkuoch]?

ពេលយប់! ម៉ោងប្រាំបី ឬម៉ោងប្រាំបួន!
At night! Around 8pm! Or 9pm!

ដង្ហែកហើយហ្នឹង?
It is already dark then, isn't it?

បាទ! ទៅអង្គុយលេង! ម៉ោងប្រាំបី ឬម៉ោងប្រាំបួន
ពួកយើងទៅអង្គុយលេងផ្លាស់អង្គុយ។
Yes! We went to sit! At around 8pm or 9pm, we went to meet others and play Angkuoch.

ស្រីៗក៏មានអង្គុយដែរ! ពេលដែលពួកយើងផ្លាស់ យើងនិយាយឆ្លើយឆ្លងគ្នា! លេងទៅ!
Girls also had Angkuoch! When we played, we played to communicate with each other! We played for fun!

ខ្ញុំលេងនៅភូមិគេ។ ខ្ញុំមិនលេងក្នុងភូមិរបស់ខ្ញុំទេ។ ខ្ញុំលេងនៅក្នុងភូមិរបស់គេ។
ភូមិអ្នកនៅឆ្ងាយៗ!
I went to play in other villages. I did not play in my village. I played in other villages! Villages that were afar!

[20:18]

ពេលនោះ តើមានតែគាត់ទេដែលចេះធ្វើ? ឬក៏ប្រុសៗក្នុងភូមិចេះធ្វើដែរ?
Was there only you who make Angkuoch? Did other men make Angkuoch as well?

ធ្វើអង្គុយ?
Make Angkuoch?

បាទ!
Yes!

អត់ទេ! អត់មានអ្នកណាចេះធ្វើទេ! ពួកគេទិញពីខ្ញុំ។
No! No one else did it. They all bought it from me.

ពេលដែលខ្ញុំធ្វើបាន គេទិញយក។
When I made it, they came to buy it.

[20:36]

តើគាត់បានលុយច្រើនដែរឬទេពេលនោះ?
Did you generate a lot of money?

បាទ?
What?

តើគាត់បានលុយច្រើនដែរឬទេពេលនោះ?
Did you generate a lot of money [from Angkuoch-making] at that time?

មិនច្រើនទេ! ពីដើមមុន មួយកម្លៃតែ២៥០០រៀល! អូហ្ន! មួយតែ២៥រៀលទេ!
Not so much! Before it was 2500 Riel for one Angkuoch. Oh no! it was only 25 Riel for one Angkuoch.

តើប្រុសៗចូលចិត្តទិញដែរឬទេ?
Did men like to buy them?

ទិញ! គេទិញគ្រប់តែគ្នា។ គេទិញគ្រប់តែភូមិ។
They did. They all bought Angkuoch. Men from all the villages came to buy.

ក្រៅពីលេងឱ្យស្រីគ្នាញកន្ទេលពេលយប់ តើគាសេងនៅឯណាទៀត?
Besides playing for women who were weaving mats, where else did you play?

ពេលដែលមានបុណ្យទាន ខ្ញុំទៅវត្ត។ ពេលដែលជុំគ្នានៅវត្ត ពួកយើងផ្ទុកជុំគ្នានៅវត្ត។
ទៅលេងអង្គរ ពួកយើងផ្ទុកដែរ!
When there was a festival, I went to the pagoda. We gathered at the pagoda and we played it right there. At Angkor temple, we also played.

ថាម៉េច?
What did you say?

ពេលពួកយើងទៅលេងអង្គរ ពួកយើងផ្ទុកដែរ។
When we visited Angkor, we also played.

អង្គរជិតនេះ?
Angkor next to here?

បាទ! អង្គរវត្តរបស់យើង! ពេលដែលជុំគ្នា ពួកយើងផ្ទុក ហើយរាំជុំវិញអង្គរ។
Yes! Angkor Wat! When we gathered, we played and we danced around.

[21:38]

តើគេអាចរាំជាមួយភ្លេងអង្គុចបានដែរឬទេ?
Could people dance to the sound of Angkuoch?

បាទ?
What?

ពេលដែលផ្ទុកអង្គុច តើគេអាចរាំជាមួយភ្លេងរបស់វាបានដែរឬទេ?
When playing Angkuoch, could people dance to its sound?

គេមើល! គេមើលព្រោងព្រាត។
They watched. They all watched happily.

តើគេលេងអង្គុចផង និងរាំជុំគ្នាផង? ឬយ៉ាងណា?
Did they play Angkuoch and dance together at the same time? Or not?

គេលេងជុំគ្នា។ គ្នាបួនឬប្រាំអ្នក! គេរាំជុំគ្នា។ គេរាំព្រោងព្រាត។ គេរាំជាមួយបទ
«សន្ទូច»។ វាជាបទ «ព្រីន»។
They played it together. Four or five people! They danced together. They danced enthusiastically. They danced with the song 'Santouch'. It is a type of 'Prern' [genre of folk song].

តើគេច្រៀងព្រីនដែរឬទេ?
Did they sing Prern as well?

គេច្រៀង និងរាំផង។
They sang and danced.

តើគេលេងអង្គុចជាមួយព្រីនបានដែរឬទេ?
Could they play Angkuoch with Prern?

គេផ្ទាត់ និងរាំលេងជាមួយអង្គុចបាន។ គេផ្ទាត់ និងរាំផង។ ពីដើមឡើយ
ពួកយើងសប្បាយណាស់។ ពួកយើងសប្បាយដោយសារការលេងអង្គុចនេះ។
They could play and dance with Angkuoch. They played and danced too.
Before, we were very happy. We were happy because we played Angkuoch.

តើគេមិនប្រើកែនសម្រាប់ភ្លេងព្រីនទេឬ? គេប្រើអង្គុចជំនួស?
Didn't they use the instrument Ken to play Prern music? Did they use Angkuoch instead?

បាន?
What?

តើគាស្គាល់កែនដែរឬទេ?
Do you know the instrument Ken?

កែនយ៉ាងម៉េច?
What is Ken?

តើគេមិនប្រើកែនសម្រាប់ភ្លេងព្រីនទេឬ? គេប្រើអង្គុចជំនួស?
Didn't they use Ken for Prern music? Did they use the Angkuoch instead?

គេប្រើតែអង្គុចទេ។ ពេលដែលជុំគ្នា គេនិយាយថា៖ «តោះពួកយើង!
រាំលេងឱ្យសប្បាយ!» ទាំងស្រី ទាំងប្រុសរាំព្រោងព្រាត!
They used Angkuoch only. When they gathered, they said: 'Let's dance! Dance
to make us feel happy!' Girls and boys danced gracefully!

[23:18]

តើមនុស្សស្រីផ្ទាត់ដែរឬទេ?ឬតែប្រុសទេ?
Did they girls play Angkuoch as well? Or just boys?

មនុស្សប្រុសក៏ផ្ទាត់! ហើយមនុស្សស្រីក៏ផ្ទាត់! មិនមែនតែមនុស្សប្រុសទេដែលចេះផ្ទាត់
មនុស្សស្រីក៏ចេះដែរ! កាលពីដើម មនុស្សស្រីចេះច្រើនណាស់! តែក្រោយសម័យសង្គ្រាម
គ្មានអ្នកណាចេះទៀតទេ! កាលពីដើមឡើយ មិនមែនមនុស្សស្រីទាំងអស់ចេះទេ!
ដូចជាយាយនេះជាដើម! គាត់មិនចេះទេ។
Boys played. Girls also played. It wasn't only men who could play! Girls also
could play. Before there were many girls who played Angkuoch. But after the
war, no one could. Before, not all the girls could play, though. Like this
grandma! She does not know how to play.

[23:51]

ជំនាន់ដំណាលគ្នា តែគាត់នេះមិនចេះទេ!
Same generation [as those girls who could play], but she does not know how.

[24:00]

តើគាតាបរបស់នេះដើម្បីអ្វី?
Why are you filing this piece?

ខ្ញុំឆាប់ដើម្បីដាក់អណ្តាតនេះ។ ពេលដែលដាក់អណ្តាតបែបនេះទៅ
វាក៏កើតជាអង្គចហើយ។
I'm filing it to put on the lamella. Once the lamella is on, it becomes an
Angkuoch.

តើគាតាបរបស់នេះដើម្បីឱ្យវាក្លាស់? ឬយ៉ាងណា?
Are you filing to make it smaller? Or what?

បាន?
What?

តើគាតាបរបស់នេះដើម្បីឱ្យវាក្លាស់? ឱ្យវាទន់? ឬយ៉ាងណា?
Are you filing it smaller? Softer? Or for other reasons?

ខ្ញុំឆាប់ឱ្យវាក្លាស់ផង និងទន់ផង។ ពេលដែលឆាប់វាក្លាស់ហើយ
ខ្ញុំឆាប់កន្លែងនេះឱ្យវាទន់។ បើវាវិញ វាផ្ទុកមិនកើតទេ។
I am filing to make it small and soft. When it becomes small, I file it here to
make it softer. If it is still tough, it cannot be played.

តើគាតាបទូកនេះដើម្បីអ្វី?
What are you filing this body for?

មួយណា?
Which one?

ទូក?
The body?

ខ្ញុំឆាប់ឱ្យវាស្អាត និងឱ្យវាប្រើការកើត។ បើមិនកើត ខ្ញុំត្រូវឆាប់វាឱ្យត្រឹមត្រូវ។
ទាល់តែវាត្រឹមត្រូវ ទើបខ្ញុំអាចប្រើវាបាន។
I am filing to make it nice and usable. If it is not usable, I have to file it
properly. I can't use it unless it is properly made.

សូមភាពនូវលំបន្តិចផងថាយ៉ាងម៉េចលេងកើត? ហើយយ៉ាងម៉េចលេងមិនកើត?
Could you explain to me when it is usable? And when it is not?

វាមិនកើតពេលដែលវាមិនត្រង់ និងមិនប៉ុនគ្នា។
It is not playable when it is not straight and not in the right shape.

[25:11]

តើគាត់ដំដើម្បីអ្វី?
Why are you pounding [the metal]?

ខ្ញុំដំដើម្បីតម្រង់។
I am pounding to make it straight.

[ប្រពន្ធរបស់ប៊ិន សុដៈ]
[wife of BS:]
សួរតាងងខ្មោចខ្ចីរ!

[She] Asks you every single thing!

[ប្រិន សុដៈ]

[BS:]

វាមិនងាយទេក្នុងការធ្វើអង្គុចមួយៗ។ ពិបាកណាស់!

It is not easy to make Angkuoch. Very tough!

បើវាពិបាកម្លឹងៗ ហេតុអ្វីបានជាតាបន្តធ្វើ?

If it is very tough, why do you keep making it?

វាពិបាក។ វាមិនងាយធ្វើបានស្រួល។

It is hard. It is not easily made.

[26:00]

តើឪពុកម្តាយពិធីមឱ្យស្រីលេងអង្គុចដែរ?

Did parents allow girls to play Angkuoch in the past?

ម៉ែឪមិនប្រកាន់ទេ!

Parents did not mind.

ទៅវត្ត ទៅអី! ពិធីមឡើយ ពេលដែលក្មេងៗទៅបុណ្យ គេតែងតែទុកចិត្តខ្ញុំ។

When they went to the pagoda or other places... they always asked me to take care of their children.

ទុកដាក់យ៉ាងម៉េច?

Like what?

ទុកដាក់ផ្ញើកូន!

Asked me to look out for their children!

កូនស្រីរបស់គេ?

Their daughters?

បាទ! ពេលមានបុណ្យធំៗដូចជា បុណ្យប្រាំពីរយប់ ប្រាំពីរថ្ងៃ! ពិធីម

យើងមានបុណ្យប្រាំពីរយប់ ប្រាំពីរថ្ងៃ។

Yes! When there were big festivals, like seven days and nights! Before we had a festival of seven days.

បុណ្យអ្វី?

What festival?

បុណ្យសព! បុណ្យឡើងគ្រូ! គ្រូធំៗ!

Funerals! Spiritual ceremonies!

ដូចជាពិធីឡើងអារក្ស?

Like Arak [spirit possession] ceremonies?

បាទ! បុណ្យធំៗ! ពួកគាត់ផ្ញើទៅ! ពេលដែលទៅ ពួកយើងផ្ទាត់អង្គុចហៅគ្នា

ពេលរង្វេង។

Yes! Big ceremony! They asked me to watch out for their children. When we went, we used the Angkuoch to call each other if we got lost.

តើគាត់បង្រៀនមនុស្សស្រី?
Did you teach those girls?

បាទ! បើខ្ញុំមិនបង្រៀន តើពួកគេចេះដោយរបៀបណា?
Yes! If I did not teach them, how could they know?

តើគាត់បង្រៀនស្រីៗបានប៉ុន្មាននាក់?
How many girls did you teach?

មិនដឹងថាប៉ុន្មាននាក់ទេ! បង្រៀនបានច្រើនណាស់! បង្រៀនស្រីៗពេញមួយភូមិ!
ក្នុងភូមិមួយ មានមនុស្សស្រីច្រើន!
Not sure! I taught many! Taught many girls in the village! In one village, there were many girls.

ភូមិណា? ភូមិនេះឬ?
Which village? This village?

ខ្ញុំបង្រៀនតែក្នុងភូមិខ្ញុំទេ។
I taught in this village only.

ភូមិអ្វី?
What village?

ភូមិព្រះគោចាស់! ហើយភូមិនេះជាភូមិព្រះគោថ្មី?
Preah Kor Chas! This village is Preah Kor Thmei!

ភូមិព្រះគោចាស់នៅឯណា?
Where is Preah Kor Chas village?

វានៅខាងជើងវត្ត...
It is on the north side of [name unclear] Pagoda.

ឆ្ងាយឬអត់?
Is it far?

ឆ្ងាយ! ប្រហែលជាប្រាំពីរគីឡូ!
Far! Around five kilometers!

ពេលដែលគាត់បង្រៀនកូនក្រមុំគេ តើឪពុកម្តាយគេស្តីឱ្យដែរឬទេ?
When you taught their daughters, did their parents scold you?

មិនដែលទេ!
They did not say anything.

[28:00]

ហេតុអ្វីបានជាគាត់បង្រៀនកូនស្រីគេ?
Why did you teach their daughters?

បង្រៀនឱ្យចេះទាំងអស់គ្នា!
I taught them so then we would all know how [to play]!

តើគេរៀននាប់ចេះដែរឬទេ?

Were they fast learners?

មិនយ៉ាប់ទេ!
Not so bad.

យ៉ាប់យ៉ាងម៉េច?
How hard was it?

រៀនមិនយ៉ាប់ទេ! វាប្តូរនៅក្នុងកន្លែងធ្វើទូកនេះ។ វាមិនងាយស្មើទេ។
Learning was not hard. It is hard to make the body of Angkuoch! The length is not balanced.

[28:34 – END]